

Het wildpad Saariselkä - Sampio - Nuorti

De reis naar Kuusamo

Het hierboven genoemde wildpad moet U zoeken in de noordoosthoek van Finland. Ongeveer op de 68e breedtegraad. Een goede 250 km ten noorden van Kuusamo, een opkomend toeristenoord in Noord-Finland. Dit pad bezocht ik deze zomer en ik kan U deze tocht van harte aanbevelen.

Mijn vakantiereis ging naar Finland, omdat daar in het hoge noorden, in Kuusamo, de algemene jaarvergadering werd gehouden van de I.Y.F. (the International Youth Federation for the Study and Conservation of Nature). Finland kunt U op vele manieren bereiken. Start U in Helsinki dan kunt U de trein of het vliegtuig nemen van uit Amsterdam. Ook per boot kunt U naar Helsinki en wel per Finnlines van uit Lübeck in West Duitsland. In Finland is het openbaar vervoer voor het grootste deel in handen van de bus. Er zijn enkele goede trein en vliegverbindingen en slechts enkele, nog merendeels op het toerisme ingestelde bootverbindingen. Geheel over de weg kunt U Kuusamo ook bereiken (uitgezonderd de oversteek naar Zweden, want ik neem aan dat U niet via Rusland zult reizen). Volledig over de weg dus door langs de Botnische Golf naar Zweeds Lapland te rijden en dan pas naar het oosten af te buigen.

Voorbereidingen, die U thuis kunt treffen zou misschien zijn het leren van een volledig vreemde taal, maar ik ontnem U liever bij voorbaat de illusie dat U ze dan wel zult verstaan. Het Fins heeft geen gelijkenis met welke andere taal in Europa dan . . . het Hongaars!

Toch zult U zich in de grote steden misschien wel verstaanbaar kunnen maken, want vele Finnen spreken Zweeds. De kennis aan Engels en vooral aan Duits valt enorm tegen. De enkele keren, dat wij voor ons zelf iets moesten bestellen, wezen we gewoon iets aan op de spijkskaart, wat

onze financiën nog aan konden en dan hoopten we dat het lekker was.

De boomgrens

Zelf startte ik in Hamburg, vanwaar ik naar Lübeck ging om daar de boot te nemen. Twee prachtige dagen, achter op het dek en door het prachtige zonnetje zeer goed voor de nog wat bleke huidskleur. Een nadeel aan deze reis is wel dat men tegen middernacht in Helsinki aankomt.

Het I.Y.F. had voor ons slaapgelegenheid geschapen in een school, waar we natuurlijk al veel bekenden tegen kwamen. De volgende morgen vertrokken we voor een zeer lange tocht per bus naar het noorden. Eigenlijk moest men natuurlijk meer tijd daarvoor nemen, want Zuid Finland is een bezoek alleen al waard.

Het kenmerkt zich door de zeer vele meren. Finland heet dan ook wel het land der duizend meren. Wel om precies te zijn: 62.000 met een doorsnede van meer dan 200 m. Vreemd genoeg is er niets te merken van verlandingen. In onze omgeving zou het aantal in de loop der jaren wel zijn gedaald.

Dit gedeelte is tevens het dichtst bevolkt en hier vindt men dan ook bebouwingen, die het woord stad verdienen. Wat niets ten nadele wil zeggen van bv. Helsinki. Dit zijn zeer grote westers uitziende steden, maar meer naar het noorden worden de dorpen kleiner en de bebouwingen sporadischer. Natuurlijk valt ons gelijk op dat er zeer veel met hout gewerkt wordt. Vooral in het midden en noorden van Finland is het gebruik van steen een luxe.

De bossen zijn hier ook al anders dan we gewend zijn. Alleen in het aller zuidwestelijkste deel van Finland, over een strook van ongeveer 20 km komt men de eik nog tegen. Die boomgrens is trouwens in geheel Finland een typisch gegeven. Men

komt nl. soms op bergen al boven de boomgrens op ± 400 meter en aangezien Kuusamo er niet veel onder ligt (± 375 m) betekent dit dus dat hoge bergen er al boven komen. Nog noordelijker, bv. op de berg Saariselkä, ligt deze boomgrens op ± 300 meter. Hoe noordelijker we komen hoe meer Pinus, hoe minder Picea. Tot ongeveer 68° Noorderbreedte vinden we nog de den.

Ieder een sauna

Finland is niet zo dicht bevolkt (4,7 miljoen) maar misschien komt het aantal ha bos per inwoner er daardoor nog mooier uit: 5,6 ha. In Nederland zullen we dat in een breuk moeten schrijven.

Door de vele meren en rivieren komt men ook tot een zeer grote hoeveelheid kustlijn per inwoner. Elke Fin heeft 100 meter kust van zee, rivier of meer tot zijn beschikking.

Helaas heeft de leefwijze van de Fin hier ook weer een nadelige invloed op. Men heeft zeer veel een tweede huis, een weekend huis en behalve in de grote steden heeft ieder een sauna. Deze sauna zet men het liefst dicht bij het meer en hierdoor worden vele meren ontlusterd.

Het Biologisch Station

Komt U van het grote merengebied meer naar het noorden in het midden van Finland, dan krijgt U lange tijd een vrij een-tonige rit. Kilometers lang rijdt U dan door bossen, terwijl de wegen wat minder worden. Toch kunt U er vrij goed op rijden, want kuilen zitten er echt niet in, alhoewel ze voor het merendeel uit zand en grind bestaan.

In de omgeving van Kuusamo merkt men al meer van de rendierteelt. Het rendier wordt hier gefokt net als bij ons de koeien. Alleen ... de weiden worden hier niet altijd maar afgezet en soms moet U even wachten tot de rendieren van de weg zijn gegaan. Wild zijn ze dus niet helemaal meer.

Van Kuusamo gingen we nog iets noordelijker naar Oulanka aan de rivier Oulankajoki. Hier stond het Biologisch Station waar we 14 dagen de gast zouden zijn. Hier werd de vergadering gehouden, met als hoogtepunt de 5 daagse excursie naar Lapland.

De omgeving van Kuusamo en die van Oulanka in het bijzonder is werkelijk fantasties. Men komt hier zeer veel waterval-

len en stroomversnellingen tegen. Een heerlijk gebied waar men ook kan doortrekken om het gevoel te hebben ergens in de wildernis te zijn. Langs een stuk van de Oulankajoki loopt nl. het 'Berenpad'. Op vele punten staan berghutten, waar men overnachten kan of alleen maar zijn eten klaar maken. Helaas willen enkele mensen (van ons zeer bekend en minder geliefd soort) hier weer verandering in aanbrengen. Finland heeft namelijk net als Nederland veel water, maar toch een gebrek aan (drink-) water. Vooral in het zuiden zijn de meren dusdanig verontreinigd, dat men dit water niet meer als drinkwater kan gebruiken. Er bestaan nu plannen om ten oosten van Kuusamo een paar dammen te maken en daardoor een watervoorraad te laten ontstaan. Helaas moeten hierdoor vele watervallen en stroomversnellingen verloren gaan. Ook een groot gedeelte van het Oulanka National Park, terwijl de wisselende waterstand eer schade dan voordeel zal brengen aan de nieuwe 'meren'. Economisch van belang komt daar dan nog bij dat de bevolking van de omgeving voor het grootste gedeelte leeft van de visvangst in deze rivieren. Enfin, het laatste woord is er gelukkig nog niet over gesproken. Enkele gebieden zijn 'beschermd', maar in dit opzicht blijkt dat toch tegen te vallen.

Naar de tunturis

Eindelijk begon dan toch onze grote reis naar Lapland. Met twee kleine busjes gingen we nog zo'n 250 km verder. Nu werden de wegen wel steeds slechter en het duurde dan ook bijna 8 uren voor we op ons startpunt waren. Een grenswachtstation, precies op het punt waar twee rivieren samenkamen. Dit zou de mogelijkheid om te verdwalen beperken. Hier zouden we gaan trekken en dus namen we de bagage op de rug en groepje voor groepje vertrokken we. Het was ondertussen 4 uur in de middag geworden. De gehele dag hadden we zowat gereden.

Het pad dat we volgden was soms aangegeven, soms geheel niet. Grotendeels moesten we op het kompas lopen. Iedere groep

had een Fin mee, die met het terrein enigszins vertrouwd was, zodat dit niet al te veel problemen gaf. We liepen tot de eerste boshut waar we ons eten klaar maakten. Toen gingen we verder naar de volgende hut. Van hier af was het pad duidelijker te volgen; langs rendierhekken of rivieren.

Ondertussen begonnen sommige al verbaasd naar de lucht te kijken, want het werd niet meer donker. Het was al begin augustus, dus ruim 6 weken na midzomernacht, maar toch nog goed merkbaar hier. Om $\pm$ 2 uur 's nachts kwamen we bij deze hut aan. We konden alles goed zien, maar omdat we wel een beetje moe waren van de laatste 20 km lopen sliepen we toch goed.

De volgende dag trokken we nog 2 hutten verder. Hier bleven we een dag en toen trokken we zonder bagage naar een tunturi, een berg, die zo hoog is, dat zijn top boven de boomgrens komt. Op dit punt kwamen we ook enkele rendieren tegen, waaronder een albino. In de verte zagen we wat eeuwige sneeuw en als we die richting zouden blijven lopen was het niet onmogelijk geweest dat we beren tegengekomen waren. Over het algemeen komen deze echter pas in de winter naar het zuiden. In de dagboeken in de boshutten kan men toch regelmatig de aantekening lezen dat men een beer was tegengekomen.

Deze boeken moet men tekenen zodra men bij een hut komt of weer weggaat. Dit om eventueel in geval van een ongeluk te weten waar iemand zich heeft bevonden. In zo'n boshut zijn toch andere gewoonten, omdat men sterk op elkaar is aangewezen. Zo ligt er altijd wat voedsel. Het zou kunnen dat men zijn eigen voorraad verloren heeft; we legden er steeds ons verse voorraadjie bij en namen van het oude. Vaak ook enkele hengels en een stel reserve skiën. Hout voor het vuur is er natuurlijk genoeg in de omgeving, maar men moet steeds weer een kleine hoeveelheid klein hakken voor men verder gaat. Alle hutten zijn niet even groot en omdat men zich niet schriftelijk kan aanmelden geldt er de ongeschreven wet dat degene die er het laat-

ste komt de meeste rechten heeft. Hij is het meest vermoeid en de anderen zijn dus beter in staat de paar km naar de volgende hut te lopen.

Een prachtige wildernis

Nadat wij deze tocht gemaakt hadden zijn we weer langs de zelfde weg terug gegaan. Wel vermoeid, maar vol van al het mooie dat we gezien hadden kwamen we weer bij het grensstation terug. In de afgelopen 5 x 24 uur, want je kunt moeilijk praten van dagen, hadden we een klein stuk gelopen van het zeer lange wildpad 'Saaris-elkä - Sampo - Nuorti'. We hadden er rendieren gezien, slechts sporen en geweien van elanden, we hadden wolven gehoord, maar helaas geen beren gezien. Het landschap is vrij eentonig, zeer grote oppervlakten bos, moeras e.d. hebben we doorgelopen. Wat we nooit meegenomen hebben was water, want er is veel water in Lapland en al dat water is drinkbaar; alhoewel het soms erg koud is. De flora was soms gelijk aan die van de alpen, maar we kwamen er toch ook wel zeer speciaal Skandinavische soorten tegen. Zeer waardevol is in dit geval de flora in kleur van Boulin von Post.

Bij het grensstation kwamen alle groepen weer bijeen en stonden de bussen gereed om ons terug te brengen.

Een petitie voor natuurbeschoud

Net als wij zult U nu misschien zeggen: Als men een algemene vergadering wil houden, waarbij vertegenwoordigers uit geheel Europa en tevens Canada, moeten komen, waarom dan zo ver noordelijk? Ook deze gedachte kwam bij ons op. Toen werd ons gewezen op de volgende vreemde plannen van enkele mensen in Finland. Men wil nl. dit grote gebied afkappen om hierdoor weer werkgelegenheid te scheppen. Men zou echter kunnen stellen dat het opnieuw groeien van dit bos ongeveer 300 jaar zal kosten, afgezien van het enorme gevaar van erosie in deze periode, doch het bos zal in de loop van 2 à 3 jaar zijn ge-

Onderzoek alle dingen!

kapt. Nu wij zelf dit prachtige gebied hadden gezien viel het ons niet moeilijk hier tegen massaal als I.Y.F. te protesteren door het opstellen van een petitie.

Terug gekomen in Oulanka gingen we weer verder met de algemene vergadering. Ook in het Biologisch Station had men natuurlijk een sauna, waar men weer op krachten kon komen na deze lange tocht, en daarna gingen we aan tafel. De bijeenkomsten van de I.Y.F. karakteriseren zich altijd al vanwege de vele gewoonten van de deelnemers; ook op culinair gebied, doch in Oulanka was het eten toch wel anders samengesteld dan de meesten gewend waren. Men eet er knäckebrød (of hoe men al die soorten dan

Deelnemers aan de schaschlikparty.

maar noemen wil) en andere soorten brood, maar men krijgt er vaak aardappelen bij. Zo erg noordelijk waar wij zaten was het erg moeilijk om aan verse groente of vers fruit te komen. Hiertegenover staan een enorm gebruik van melk en melkprodukten en veel zoetwatervis. Men vangt er een klein soort visje (± 4 cm lang) en kookt deze. De karnemelk die men er heeft is meer 'gekarnd' dan onze 'aangezuurde melk'. Het kostte wel enige dagen wennen, maar toen we 5 dagen in Lapland alleen maar droog knäckebröt hadden gehad naast allerlei voedingsmiddelen in poedervorm smaakte het toch weer opperbest.

Een groot voordeel vond ik in de voorliefde van de Fin voor koffie (gewoon kahvi), die echter ook weer op een geheel andere manier wordt klaargemaakt, maar er niets minder lekker om is. Mocht U dus

toch gaan: 2 kopjes koffie is kaksi kahvi.

Tot volgend jaar

Tot slot van ons verblijf kregen we nog een echte schaschlikparty aangeboden door de russische vertegenwoordigers. En die lui kunnen er wat van! We hadden een rendiertje gekocht, zelf schoongemaakt en de brokken vlees boven een houtvuurtje laten roosteren. Rendiervlees was ons niet vreemd meer, want ook tijdens onze trektocht hadden we al kennis gemaakt met Finlands specialiteiten: forel en rendiervlees (poron-paisti). Ook werden er enkele diaserie's getoond door de verschillende deelnemers om de mooiste plekjes van hun land te laten zien. Onvermijdelijk kwam de dag, dat de bus voorreed die ons weer naar Helsinki zou brengen. Daar gingen we uit elkaar, met het vliegtuig, met de trein of met de boot. De General Assembly van de I.Y.F. zat er weer op. Een ieder had een schat van gegevens mee naar huis en natuurlijk spraken we al vast weer af voor het volgende jaar.

Dronken wespen?

Bij pogingen, wespen op wespenorchissen te fotograferen (breedbladige en als ik me goed herinner ook bruinrode) is het me wel eens opgevallen, dat de bezoekers een bedwelmde indruk maakten. Sommige vlogen niet verder, maar krabbelden hulpeloos, als waren ze dronken, door het gras aan de voet van de orchis.

Binnen mijn kennissenkring heb ik nog niemand gevonden, die me over de achtergronden van mijn waarneming opheldering kon verschaffen, zodat ik bijna aan verbeelding ging denken. Tot de post me de 'Weltwoche' van 20 dec. 1968 bracht, die op pag. 31 een artikel bevatte van prof. Adolf Portmann, getiteld '*Ophrys und ihre Freier*', waarin hij de resultaten van diverse onderzoekingen de revue laat pas-